

bornik

Jednoty starých českých rodů v Praze
RODOPIS – HISTORIE – HERALDIKA

OBSAH:

	Str.
Dr JOSEF MÜLDNER: Jiří Myllner z Milhauzu, pán na Mimoni, Děvině a Zvoleněvsi	1
FRANT. KOLDA: Jan ze Středy, kancléř Karla IV., přítel básníka Petrarky	10
VÁCLAV PŘECH: K osmdesátinám † P. Frant. Teplého	13
VILÉM SAILT: Městské znaky	15
Dr V. J. MATINA: Zaslané publikace a recense	15
Zprávy spolkové	19

XII 1947.1-2

10

S B O R N Í K

JEDNOTY STARÝCH ČESKÝCH RODŮ V PRAZE

Rodopis - Historie - Heraldika

Dr Josef Müldner:

JIŘÍ MYLLNER Z MILHAUZU, PÁN NA MIMONI, DĚVÍNĚ A ZVOLENĚVSI

Jaké pokroky učinilo rodopisné badání, vidíme na rodu Jana Myllnera z Milhauzu, falckraběte Rudolfa II. a jeho synů. Augustin Sedláček napsal do Ottova Slovníku Naučného, že třemi jeho syny, Petrem, místokancléřem království českého za Bedřicha Falckého, Janem, hrdinou třicetileté války ve švédských službách a nejmladším Jiřikem vymřel celý rod, který měl být právě před Bílou horou povýšen do hraběcího stavu. Zasluhou tří rodin, ze kterých se dvě marně snažily vadnou filiaci odvodit svůj původ z potomstva Janova, ačkoli pro ně pracovali velmi zdatní rodopisci, podařilo se zjistit, že rod nevy-
mřel. Bude proto potřeba v příštím vydání Naučného Slovníku Sedláčkovy údaje opravit.

Nejstarší syn Petr se narodil kolem r. 1588, syn Jan asi roku 1593 (1594) a nejmladší Jiřík v březnu r. 1600, kdy bylo otci již 48 let. Nepatřil k lidem, kteří by výchovu dětí ponechali náhodě. Vychovatelem jeho synů byl Gabriel Lehmann, který také je provázel na jejich cestách do ciziny za vzděláním, jak to dopřávali otcové synům nejzámožnějších rodin. Byli vychováni v duchu českobratrském, není proto divu, že v době, kdy se vyjednávalo o Rudolfův Majestát, synové zahořeli vášnivě pro reformační myšlenky.

Otec, znaje mladistvě vznětlivou povahu nejstaršího syna Petra a posuzuje střízlivě jako zkušený diplomat zahraniční politickou situaci, zvláště když sám na sklonku úřední kariéry pozoroval nezadržitelný postup katolické menšiny, neviděl ovšem následky pražské defenestrace v tak růžovém světle jako synové Petr a Jan. Oba byli příliš zaujati evangelickým a českobratrským prostředím rodičů a jako účastníci schůzek otcových s předními zástupci šlechty nekatolické, Václavem Budovcem, Kryštofem Že-

linským ze Sebusína, Karlem z Žerotína a jinými odpůrci Říma, sledovali žárlivě úspěchy katolické restaurace. Vždyť jí musel ustoupit vicekancléř Želinský i otec Jan, a na přední místa se dostali nejodvážnější představitelé protireformace.

Syn Jiřík, vychovaný týměž učitelem Gabrielem Lehmannem, který byl ve styku s nejproslulejšími učiteli své doby, byl o devatenáct let mladší než Petr, o sedm let než Jan. Poměry se natolik změnily, že se to zračí i v povaze syna, který dospíval za úspěchů katolické menšiny a porážek reformovaných. Papežská stolice, císařství a španělská velmoc ovládly pole, nekatolíci se bouřili. To vše učinilo Jiříka spíše strážlivým divákem a přemýšlivým pozorovatelem než zápasníkem. Rozhodnost vítězně nastupující menšiny a váhavost většiny urychlovala rozhodnutí, vzbuzovala obavy a pobízela k opatrnosti. Také starý již palatin Jan Myllner z Milhauzu, resignující a rozlítostněný, že místo zaslouženého povýšení na vicekancléřství byl odměněn jen úřadem komorního starosty při deskách zemských, syny varoval. Jiří, miláček rodiny, nassál do sebe nejvíce z otcovy vyrovnané životní moudrosti. Ustalovala se v něm jeho smířlivost s českobratrskou odevzdaností do osudu. Odvaha všem synům vlastní ustoupila rozumu.

Nešťastný počátek české války a lichost nadějí skládaných v pomoc ze zahraničí, opřených dosud jen o plané a hladké řeči diplomatů, které otec znal lépe než jiní, jako varovné zprávy o nevypočitatelné povaze anglického krále, která nikdy nezaručovala, že daným slibům dostojí, přesvědčovaly i Jiříka. Musel mu dát po smrti za pravdu, když syny po defenestraci úzkostlivě varoval před každým dobrodružstvím. Jeho pochybnosti, založené na zkušenostech nabytých celoživotním pobytem na císařově dvoru uprostřed piklů a intrik lze srovnávat s úzkostmi a obavami, jimiž trpěl r. 1547 biskup Jan Augusta.

Zatím co se oba starší bratři, Petr a Jan, zúčastnili horlivě odboje a zvolení Falckého na český trůn, Jiřík, tehdy osmnáctiletý, nestál stranou. Byl příliš mlád, aby mohl spolurozhodovat. Matka Virginie Myllnerová z Levínu postavila do pole jezdce, pěší vojiny a vozy, Petr a Jan byli stále na cestách s diplomatickým posláním a Jiřík osaměl, když matka Virginie zemřela, asi v srpnu r. 1620.

Po matčině smrti se bratři rozdělili o statky a paláce rovným dílem. Petr zdědil velké panství Zvoleňoves, které zvětšil přikoupením Knovize, Třebušic a Blevic, a začal stavět velkolepý palác v moderním slohu barokním v ulici Na dlažení. Jan podědil palác pod stupni Hradu pražského (dnešní Fragnerova lékárna), Jiřík dům v Ostružnické (Nerudově) ulici na Menším městě pražském a společně hospodařili na velkém zboží mimoňském, položeném v ceně 90.000 kop m. Řízením osudu odkoupil Jan od Jiříka půlku

Mimoně za 45.000 kop m. dne 24. 9. 1620, avšak překotný spád událostí mu zabránil, aby mohl dluh splatit. Za šest týdnů potom po porážce na Bílé hoře odešli oba bratři s králem do ciziny, a již 11. 11. t. r. byla Mimoň přepadena, vypálena a zdrancována lisovčíky, a všechen rodový statek Myllnerů propadl pro vzpuru a velezradu 7. 12. 1620 konfiskaci.

Jiřík byl připraven o Mimoň přesto, že mu bratr odkoupenou polovinu nevyplatil, a kníže Karel z Liechtenštejna nařídil 16. 4. 1621 Janovi Horskému z Grünfeldu, radovi nejvyššího purkrabství pražského a Danielovi Kouskovi ze Sobětiček, aby do domu Jiříkova v Ostružnické ulici — dnes přestavěný palác hrabat Morzinů — uvedli Annu Marii Pleylebenovou, rozenou Pychlovou z Pychlberku s výslovným označením Petra Myllnera jako majitele domu, ačkoli náležel výhradně Jiříkovi!

Dům byl zpusťován, nábytky vykradeny, okna vytlučena. Cenu tohoto domu musela odhadnout komise. Shledalo se, že palatin Jan Myllner z M. koupil tu dříve stojící dva domy, přestavěl je a spojil v jediný s další přístavbou v zahradě, že za staré domy zaplatil 2540 kop m. a dalších 2500 kop m. prostavěl. Byla tudíž cena domu 5040 kop m., poněvadž však byla potřeba nákladných oprav, navrhovali odhadci, aby císař prodal dům Pleylebenové za 4000 kop m. („Ein Steinhawfen . . . , je lenger je mehr eingehet . . .“ Čím déle ležící tím víc pustnoucí hromada kamení.)

Jiřík vystoupil zmužile na obranu svého práva. Tónem u j ných té doby neobvyklým uplatňoval své nároky bez ohledu na nebezpečí, kterému se vystavoval, na polovinu Mimoně a celý dům v Ostružnické ulici. Dva jeho protesty se zachovaly v archivu min. vnitra: C 215, M/16, část II., list I. sl.: 19/11 1621, originál Jiříkovy žádosti podané knížeti, aby mu byl vrácen dům proti zákonu zabraný. Druhý list: tamže, 1, č. 1—2 z téhož dne, ve kterém žádá za vrácení poloviny Mimoně. (Otištěn v časopise „Bezdez“ r. 1935.) K této žádosti dal připsat Liechtenštejn: „To že se státi nemůže!“

Jiřík byl přepaden ve svém bytě císařským plukovníkem Rudolfem z Tiefenbachu, v poutech vržen na vůz a vláčen osm měsíců za vojskem po Moravě a Uhrách, než se vykoupil 3000 zlatými rýnskými ze zajetí. Než se do svého zpusťovaného domu vrátil, zmocnil se domu Alexandr Bleileben, hejtman nad praporem císařských knechtů. Ačkoli se o dům ucházeli i jiní kořistníci, daroval jej císař vdově Pleyleblové, protože dával vždy přednost důstojníkům a jejich rodinám. A Pleileben byl zvláště řízný setník!

Způsob, jak konfiskační komise postupovala proti Jiříkovi Myllnerovi, je těžkou obžalobou pobělohorské zvěle císaře a jeho náhončích. Vždyť Jiřík dospěl teprve v r. 1620 a neodpovídal

v nezletilosti za činy bratřími spáchané. Majetek byl mu zabaven a rozchvácen lstivým předstíráním, že dům náleží Petrovi a že půlka Mimoně prodána druhému buřiči, Janovi. Komise setrvala na svém nálezu i po důkazu, že Jan Jiříkovi nezaplatil, ačkoli to odporovalo zákonům i obvyklé praxi pozůstalostního řízení, které i tehdy, když nebyla po ruce poslední vůle zemřelého, právně předpokládala dělení majetku.

Jiříkovi byly upřeny i všechny jeho oprávněné podíly na půjčkách, které matka Virginie poskytla obci Nového města pražského, Mostu a Hor Kutných (7000 kop m.) a 7500 kop m. pohledanosti Jana st. Myllnera, vzrostlé o úroky, kterou měl vůči císaři. Jiřík byl připraven o třetinu, o 4700 kop m.

Kutnohorským nařízeno, když byli obesláni do Prahy, aby dluh (2000) zaplatili přímo císaři, dluh císařův (7500) prostě vyškrtnut z desk zemských, právě tak jako dluh 4000 kop m., které půjčil otec Jan městu Mostu. Jiříkovi nezbylo než domáhat se svého práva proti Novému městu pražskému; obeslal purkmistra, konšely a všecku obec 25. 10. 1622 z dluhu 1000 kop m. a z úroků 6% z toho vzešlých za roky 1620—1622 (90 kop m.) před nejvyšší soud purkrabství pražského, avšak přesvědčiv se, že práva nedojde, když obec na knížecí rozkaz zastavila výplatu úroků, ustal právo téhož dne 25. 10. 1622. Jeho nárok právně popřen nebyl, ale účín a výkon zastaven. Proto postoupil svou pohledávku hofmistrovi kardinála knížete z Harrachu 19. 9. 1626. Zdá se, že peníz ani tomuto nebyl proplacen. (Archiv Nár. musea, rkp. 718, B. 15, Registra půhonná zel., XIII. — Archiv min. vn. C 215, P 2/5, puchalterie Hradu Pražského 1623 atd.)

Byla to doba, kdy Jiřík, zbavený všeho majetku, měl splácet dluh 3000 zl., vypůjčený na výkupné ze zajetí. Zdědil také po otci pohledanost za tetou Kateřinou Chotkovou z Milhauzu, 1235 kop míšenských. Kateřina složila tento peníz na purkmistrovském úřadě a Jiřík žádal knížete, aby mu ta suma byla vydána, žádost však zůstala, jak mám za to, vůbec nevyřízena.

Mimoň byla zabrána s bezpříkladnou protizákonnou tvrdostí. Kníže rozkázal Buriánovi Šlechtovi ze Všehrd a Balcarovi z Hyršperku, aby statek odhadli a v něj se bezodkladně uvázali pro Petrovo těžké provinění proti císaři. Zboží to bylo zastaveno na dvanáct let Janovi z Zeidleru, řečenému Hofmanovi, radovi saského kurfiřta, a to pro 32.000 kop m., které Zeidler císaři zapůjčil.

Zvůle konfiskační komise se jeví i v tom, že jednoho dne prohlásila Mimoň za majetek Petrův, a dva dny později za majetek Petra, Jana a třetího, jménem blíže neoznačeného bratra, jehož vynechané jméno nahradil kterýsi písař jménem „Pavla“! Je to ukázka chvatu, s jakým si komise vedla, aby co nejvíce

uchvátala pro císaře — dokud mu válečné štěstí přálo, když zítřek byl nejistý. Tak se ujal Mimoně opatrný úředník Jan Hofman Zeidler, cizinec! Avšak Zeidler opustil Čechy pro víru rovněž a dal uzamknout zámek a dvory. Byl prohlášen císařem za zrádce a zámek s panstvím předáný Albrechtovi z Valdštejna za dluh, který měl za císařem.

Bylo tedy mimoňské zboží po druhé a natrvalo prodáno, protesty nepomohly. Nepomohl deskový zápis, že je to zboží myllnerovských dědiců, odporovalo to Rudolfovu Majestátu i řádu práva zemského a ačkoli postoupení půlky Mimoně bratrovi Janovi nenabýlo právní moci, převod nevložen do desk zemských a převod nebyl vyplacen ani kvitován, byl Jiřík o ni připraven.

Jiřík neviděl jiného východiska než ve sňatku s Eleonorou Breitschwertovou, sestrou hofmistra mocného pražského arcibiskupa Arnošta z Harrachu, syna důvěrného přítele a rádce císařova. Otec nevěsty byl kolegou Jana st. Myllnera a zůstavil synovi Janovi a dcerám Anně Marii, Isabelle a Eleonoře dům na Menším městě pražském u lávky přes Čertovku jdouc po levé straně na Velkopřevorské náměstí, k němuž Isabella přikoupila r. 1604 sousední dům Doroty Vodičkové, vdovy po kloboučníkovi za 750 kop českých, davši závdavku 500 kop českých.

Jiřík se oženil s dívkou, kterou znal od dětství, na sklonku roku 1621. Snad ho k tomu sňatku přiměl zájem o záchranu posledního zbytku rodového majetku, když našel ve švagrovi přímluvčího u kardinála. První děcko, které se manželům Jiříkovi a Eleonoře narodilo, bylo pokřtěno 30. 11. 1622 u Sv. Tomáše (Praha III) způsobem katolickým, ačkoli Jiřík zůstal evangelíkem, a dostalo na křtu jméno Zuzana Isabella po kmotře, Zuzaně Isabelle hraběnce z Thurnu, rozené z Tiefenbachu, choti vůdce českého odboje Jindřicha Matyáše hrab. z Thurnu, která zůstala v Praze, aby hájila svojí imponující osobností a vlivem rodový majetek i vlastní věno u císařského dvora, se kterým byla ve stycích.

Z toho, že manželka vůdce českého povstání držela na křtu první dítě Jiříkovo, lze vyvodit, že se obě rodiny stýkaly i po Bílé hoře, jak jsem to zdůraznil v díle „Jan Myllner z M., korespondence a činnost úřední“ (Praha 1935), a že mu byla dána obě křestní jména kmotřina, z nichž druhé připomínalo babičku i katolictví matčino. (Matr. Sv. Tomáše 1622, 30. 11.)

Něštětí poražených, opuštěných a pronásledovaných postižené sblížovalo. Ze seznamu svědků — Karel hr. Kolovrat na Kovanících, Věněk Hřán z Harasova na Libni, vdova popraveného Voršila Žofie hrab. Šliková, Anna Sidonie Berková z Dubé rodem z Mansfeldu — na křtu prvního Jiříkova dítěte přítomných poznáváme společnost, se kterou se Jiřík stýkal již dřív nebo do

kteřé byl uveden sňatkem. Tu si mohli nevinně pronásledovaní postesknout do pomstychtivosti vítěze, tu se však sbíhaly i důvěrné zprávy o pokrocích akcí zahraničních. Tak se tu setkaly v katolickém kostele na křtu dva proti sobě po celé Evropě bojující světy, císařští i evangelíci a nejbližší příbuzní vůdců povstání.

Jiřík se v nadějích, které skládal do sňatku, zklamal. Také vědomí neviný ztrácelo časem sílu. Nezúčastnil-li se sám povstání, nebyl proto v očích nedůvěřivého císaře nikdy bez viny, právě tak jako bratr Petrův a Janův, a císař ho dal stále stopovat svými zvědy, aby jej v příhodné chvíli usvědčil.

Cit rodinné soudržnosti ztrátou obou rodičů za povstání posílený, obavy dvou bratrů uprchnuvších do ciziny o nejmladšího bratra zůstaveného v Praze na milost nemilost vítězi tak krutému a láska tohoto k bratrům, ve kterých jediné viděl ochránce, povzbuzovaly k pokusům o tajné dorozumívání, nelekaající se skrytých cest. Jiří byl stále s bratry v písemném styku, který, aniž to mohl tušit, neušel pozornosti císařových slidičů. Věděl, že Petr vyvíjí horečnou činnost v Německu, Holandsku a v Anglii, o slibech pomoci a podporách, kterých se vyhnancům za hranicemi dostalo, o obranných spisech, vydávaných v Braniborsku, agitací a horlivém diplomatickém jednání s celou téměř Evropou, o všech bitvách, které rozhodovaly o osudu Čech kdesi daleko za horami.

Jiřík netušil, kolik tajných dopisů, posílaných Petrem za ním do Prahy, padlo již do císařských rukou. Vždyť i kruh přátel, se kterými se stýkal v Praze, byl v podstatě týž, se kterými se stýkali jeho bratři za hranicemi! Císař psal 26. 10. 1623 knížeti Liechtenštejnovi, když se zajetím saskovymarského vévody Viléma v bitvě u Stadtlohn (6. 8. 1623) dostal do jeho moci nečekaně velký a usvědčující listinný materiál o úkladech Petra, předního „buřiče“, o jeho stycích a dopisech, o opatřeních, které učinil kníže s těmi, kteří sloužili pod vévodou brunšvickým Kristiánem, o rozkazech daných krajským hejtmanům a královským rychtářům. Císař v listině naznačil, že přepadovým vyšetřováním Petrova bratra Jiříka v Praze meškajícího lze získat mnoho důkazů, a proto vystavil knížeti vlastní rukou podepsané patenty na nejmenovanou osobu, jejíž jméno budiž vyplněno v poslední chvíli . . . ! Současně císař poslal rozkazy do Hamburku, aby purkmistr ihned uvěznil všechny, kteří sloužili pod Mansfeldem a vévodou Kristiánem.

Ani bratr Jan nezahálel. Vstoupil do braniborského vojska a vpadl do Čech. V bitvě u Bělé, po které císařští ustoupili k Mladé Boleslavi, byl zraněn, a vyléčiv se, vstoupil podle všeho do vojska Betlema Gábora. Tu se uplatňoval i jeho politický zásah, když

pojednou vidíme, že v bitvě o Skalici bojují již společně braniborské a uherské pluky, a když tomu nasvědčují i výstražné artikule poslané městu Veselí na Moravě a do Slezska. Nově objevené prameny mluví o Janově činnosti opět v roce 1630; lze se proto právem nadíti, že další průzkum objasní jeho činnost v letech 1620—1630. Prameny jej znají již jako podplukovníka ve vojsku saském, později jako plukovníka švédské jízdy. Víme o něm, že byl r. 1637 vojenským generálním komisařem v Weissenfelsu, že velel výmarské jízdě 1640 u Ziegenheimu a v řízném útoku r. 1641 u Hornburgu. Lidská pověst jej nechala tu padnout jako hrdinu. Známe však, kolik „mrtvých“ se vrátilo z válek do vlasti!

Činná účast obou bratrů na diplomatickém a válečném poli zeslabovala ovšem účín, který Jiřík svým sňatkem a nádherou křtů v katolických chrámech sledoval. Radoval se z jejich činnosti, dozráváje si, že se jeho postavení ve vlasti stává neudržitelným. Také druhé dítě Jiříkovo, narozené v březnu a křtěné 17. 3. 1624 v kostele Sv. Mikuláše mělo podat důkaz jeho smířlivosti. Jeho kmotrem byl teď už sám kardinál Arnošt II. z Harrachu, po němž Jiříkův první syn dostal jméno Arnošt Bedřich. Svědky byli: Karel hr. Kolovrat, Jan Vchynský, Jan Slavata, Zuzana Alžběta hraběnka z Thurnu, Anna Budovcová z B., švagrová popraveného Václava Budovce a paní Voršila Mynbraithová.

Přesto hrozilo Jiříkovi stále zatčení. Konfiskace jeho majetku ještě nebyla vyhlášena, neměl však práva jím volně nakládat, a v komisi se uvažovalo o výši náhrady, která by mu měla být vyplacena za zabrané statky a domy. Jako v případě Zeidlerové, postupovalo se i tu opatrně, aby se vyšetřovanec unavil nebo ze své falešné úlohy vypadl.

Jiřík byl odkázán nyní výlučně na majetek své choti, dost nepatrný proto, že se oň musela podílet se sourozenci. Proto se rodina Breitschwertova rozhodla opatřit si peníze výpůjčkou na dům nad Čertovkou u Pavla Michny z Vacínova a zajistila mu 22. 9. 1626 na domě 1966 kop m. Poněvadž právě odjížděl, zmocnil švagra Jiříka Myllnera z M., aby dal dluh zaknihovat u postranního práva malostranského, s čím sestry Breitschwertovy souhlasily.

Když vyšel patent, aby se všichni, kteří se s císařem ve věcech víry porovnat nemíní, do půl roka ze země vystěhovali, rozhodl se tak i Jiřík za souhlasu obou jejích sester, které proto prodaly svůj dům 5. 6. 1628 za 6000 zl. r. dvornímu klenotníkovi Joštovi z Bryselu, každý zlatý za 60 krejcarů počítajíc. Jošt vyplatil hotově 5650 zl. a zbytek měl dát o Sv. Havlu r. 1629 jako peníz kostelu v pokutě propadlý.

Jiříkova choť Eleonora obdržela místo podílu — 1270 kop 18 grošů m. čili 1412 zl. r. 30 kr. r. — pouze rodinný šperk s povin-

ností uhradit z dílu na hotovosti část pohledávek, která na ni připadla. Tak opouštěl Jiřík Myllner z Milhauzu Prahu a Čechy s chotí, dvěma dětmi, dvěma sestrami manželčinými a dvěma sluhy, nemaje nic kromě peněz získaných prodejem manželčina rodinného klenotu.

Jiřík byl po odchodu ze země pojat komisí transactionis do seznamu 504 osob stavu rytířského, které se měly s císařem porovnat o pokutě za svou vinu. Pro nepřítomnost nebyl na něho vyhlášen půhon. Politické zřetele donutily císaře, zvláště ohled na saského kurfiřta, že Jiříkovi přiznal právo na jeho malostranský dům a na polovinu Mimoně v úhrnné sumě 46.000 zl. r. (Bílek, Děj. konf. LXXXII.)

Rodina Jiříkova odešla do Torgavy v Sasku, kde se mu narodil a 5. 4. 1629 byl pokřtěn syn Adolf Kristián, jemuž byl kmotrem meklenburský vévoda Adolf Bedřich, právě tehdy pro spolek s králem švédským vypuzený ze země. (Farní archiv Torgava, evangel. hlavní úřad, anno 1629.) Po cestovních útrapách nemohla paní Eleonora povít svému choti zdravé dítě. Zemřelo již 6. června t. r.

V Torgavě se Jiřík dozvěděl, jak nízko byla mu vyměřena pokuta za domnělou vinu. Nechtěl se však již vrátit, cele zaujat nadějí na brzké vítězství císařových nepřátel a důvěrou v politickou rozvahu i vojenskou sílu evangelických států, které chtěly spor rozhodnout na bojišti. Jiří vpadl do Čech v listopadu r. 1631 jako válečný komisař Slánského kraje, ujal nepochybně svoji Zvoleňoves i v Praze svůj dům, a zmocniv se všeho, co v něm zbylo, odvezl to nebo prodal. Před saským vpádem se konaly mnohé schůzky českých exulantů, a ačkoli nikde nečteme výslovně jméno Jiříkovo, nelze o jeho účasti na nich pochybovat.

Když Valdštejn vytlačil Sasy koncem května z Čech, bylo zavedeno konfiskační řízení proti všem, kteří se provinili vpádem s nepřítelem do země. Tak se octlo Jiříkovo jméno v seznamu 80 osob, které měly být potrestány t. zv. komisí frýdlantskou 25. 1. 1634. Osud tomu chtěl, že se jméno Jiříkovo octlo na indexu vedle téhož Zeidlera-Hofmana, kterému císař Mimoň kdysi rebelovi odňatou udělil za zásluhy o německo a vlast — jméno zákonitého majitele vedle chvilkového kořistníka. Mimoň se stala panstvím valdštejnským 18. 5. 1633 za peněz 39.878 kop m. a Jiřík Myllner odsouzen všeho majetku. Náhrada mu přiznaná 46.000 zl. r. byla přisouzena témuž Valdštejnovi, který nedávno Mimoň za to, že mu nechťela zaplatit válečnou daň, vypálil a který ji musel nyní znovu budovat!

Jiřík se vrátil do Torgavy. Byv vyzván, aby si hleděl opatřit kurfiřtskou příslušnost, nevyhověl výzvě a podržel českou. (Sas-

ký st. arch. Loc. 10.331 Bch. III. de 1629—1632, f. 515, Verzeich-
nis derer frembden Leuthe...)

Bydlel u vdovy radního Valtina ve Farní ulici. Odtud psal známým o trudných poměrech, ve kterých žije. (7. 6. 1632). Rodina žila z peněz utržených za prodané skvosty, sám dostal jen malou podporu od polního maršála a generálního vojenského komisaře, když mu bylo nabídnuto hejtmanství v kraji Slánském. Píše, že nemá víc peněz než třicet tolarů a že je zadlužen. Bylo mu odňato jmění v ceně 150.000 tolarů, Chorvati zničili veškeren majetek jeho i jeho poddaných, nemoc v Drážďanech ztrávila zbytek hotovosti, nezbývá mu než hledat zaopatření v kurfiřtových službách... (Sas. st. arch. Loc. 10. 834.)

Valdštejnovou zradou a westfálským mírem se poměry změnily. Meklenburský vévoda se vrátil do své země, a s ním se objevuje ve Wismaru i Jiřík Myllner z Milhauzu s četnou svojí rodinou. Jeho třetí syn, Wenceslaus Wilhelmus Mylner à Milhausen studoval práva na roztocké universitě a byl zapsán do III. svazku jako „Bohemus iur. rectore Domino Hermanno Lembken 3. Augusti 1665. September 1655.“ Disertační jeho práci vydal Mudr Frt. Tichý r. 1941. Jejím předmětem byla úvaha „De fidejussione“, která se zachovala v roztockém archivu pod číslem D 142. Václav Vilém Myllner studoval s podporou meklenburského vévody, svého kmotra, který jej jmenoval svým „komorním pážetem“. (Kammer-juncker.) Byl jím ještě r. 1660.

Ve zdi vismarského kostela je deska s nápisem:

Hie in dieser Capelle liegt begraben
Georg Myllner von Myllhausen
auf Niemitz Deben und Wolnewitz Herr
und dessen Hausfrau
Eleonora von Bretschwert
samt dero beeden Geschwistern
Anna Maria und Isabella von Bretschwert
welche alle umb Christi Lehre Ihr Zeitliches in
Böhmen verlassen und alhier in Exilio gestorben
Denen Gott aus gnaden das Ewige geben wolle.¹⁾

Anno 1663.

Další osudy této větve, která se dostala do služeb cara Petra I. Velikého a německých císařů vymykají se našemu tématu. Dostačí, když si opravíme data Aug. Sedláčka v Ottově Slovníku Naučném.

24. listopadu 1947.

¹⁾ Niemitz = Mimoň, Deben = Děvín, Wolnewitz = Zvoleňoves.

Frant. Kolda:

JAN ZE STŘEDY, KANCLÉŘ KARLA IV., PŘÍTEL BÁSNÍKA PETRARKY

Před 600 léty byl ve slezské Středě farářem příbuzný Vratislavského biskupa Praslava, zvaný podle svého rodiště Jan ze Středy, biskup olomoucký a dlouholetý kancléř Karla IV. — Ze spisu Tatrova „Kanceláře a písaři v zemích českých za králů z rodu Lucemburského“ zřejmo, že farář Jan ze Středy stal se písařem v kanceláři Jana Lucemburského. Naklonil si Karla IV. a r. 1352 je již protonotářem královským, rok nato biskupem v Litomyšli a téhož r. 1353 kancléřem dvoru králova, neboť byl velmi učený; kancléřem byl 20 roků i v hodnosti biskupa olomouckého. Vynikal zvláštním slohem, k němuž byli mu vzorem Cicero a básník Petrarka. Liboval si v obrazných srovnáních (metaforách), citoval latinské klasiky, užíval slovních hříček — což je doklad o duchu poeticky laděném a s Petrarkou si dopisoval od korunovace Karla IV. v Italii.

Je známo, že básník Petrarka byl r. 1356 delší čas v Praze hostem Karla IV., o kterém a jeho rádcích se Petrarka vyslovil: že mají ducha jemného, jsou vlídní a zdvořilí, jako když by se byli v Athénách narodili a vychovali — je to výstižná charakteristika kulturní úrovně dvora Karlova. Jan ze Středy byl několikrát v Italii a před svojí cestou na jih dal r. 1368 část svých knih do úschovy klášteru sv. Tomáše na Malé Straně v Praze. Ze 32 svazků pro zajímavost: *Moralia Sancti Georgii super Job*, item *Titum Livium*, it. *Tragoediam Senecae*, *Valerium Maximum*, it. *Trojanam historiam*, it. *historiam Caroli Magni*, *librum Dantis Alighieri*, it. *glosam eiusdem Dantis*, item *tres libros Cassiodori in tribus voluminibus atd.* — O stycích Jana ze Středy s Petrarkou psali také Zapp a Jireček.

Na přání Karla IV. překládal Jan ze Středy spisy sv. Augustina i Ambrože a pro markraběte Jošta: Život sv. Jeronyma. Napsal život sv. Albana, sv. Václava, i některé básně církevní. Je však velmi zajímavé, že vedle starých klasiků znal také dějiny domáčí, jak české, tak německé a rovněž pověsti hrdinné, jak vysvítá z obrazného porovnání věrolomné Markéty „Maultasch“ s Krimhildou z Niebelungů. Latinský překlad básně Jana Frauenloba (H. von Meissen † 1318), ukazuje, že Jan ze Středy znal i světské autory. Ze zmínky o dvou hudecích Filipovi a Ježkovi, které posílal k slavnostem a svatebnímu veselí svých příbuzných a známých (Celovecký rkp), Jan ze Středy byl také milovníkem zpěvu a hudby, měl rád společnost, byl veselý povahy a je zajímavé, že jeho sestra byla provdána za rychtáře ve Vysokém Mý-

tě. Jsa literárně činný, zaměstnával 50 písařů, kteří knihy přepisovali a iluminovali; písař Jaroslav, převzatý z císařské kanceláře, byl zřejmě Čech. — Balbín a Monse uvádějí mezi spisy Janem ze Středy sepsanými: latinské, české, německé, francouzské, italské — Tadra již neví, kde jsou, ale mnoho dopisů má biskupství v Celovci. Také z listů Jana z Jenštejna i arcibiskupa Arnošta z Pardubic je zřejmo, že Jan ze Středy byl básníkem. — Mám výtah ze: *Suppeditata ad Historiam Moraviae* edidit Josephus Wratislaus Monse, Universitatis Olomucensis Professor a tam vedle Dalimila, je: Jan ze Středy v seznamu českých spisovatelů se spisy — (Bibl. Clementina Pragensis) rukop. JURA IGLA-VIENSIA, Joannis de Novo foro Cancellaria Caroli IV., dále QUERELA STAWUW MORAWSKÝCH, Joannis de Novo foro Cancell. Olomucensis Officii. Mantissa — Joannes de Novo foro Episcopus Olomucensis, Caroli IV. Cancellarius, litteris clarissimus Petri Gelitonis antecessor, obiit 1380 vide Praef. ad P. II. Erudit. Boh. et Mor. — nesporný doklad, že Jan ze Středy: český spisovatel je, ač prof. Nejedlý napsal, že byl rodem Němec, Tadra i Zap to postrádají.

Středa (Novum forum) je nedaleko kláštera Lehnice, r. 1241 Tatarů vypáleného, ke kterému se víže pověst o zabití Kublajevny Rukopisu Královédvorského. Ale ve Volyňské kronice, publikované r. 1843, tedy 26 r. po nálezu RK. je zpráva o zabití vnučky ruského knížete Vsevolodoviče, také ve Středě. Jireček zjistil, že uherský dominikán Julian popletl tuto událost se zabitím dcery tatarského chána. Je však překvapující, že verše Volyňské kroniky o zabití ruské kněžny, souhlasí téměř doslovně s verši RK, ač Kublajevna byla zabita v Mongolsku. — Omyl o trestné výpravě na západ spočívá jen v původu kněžny ve Středě zabitě. Uvážíme-li, že autor básnické školy Petrarkovy, Jan ze Středy se narodil 1310, za 70 roků po vpádu tatarském a že od r. 1363 má titul hraběte královské kaple na Karlově Týně a že vojenský rádce Karla IV. biskup Albrecht ze Šternberka stal se nástupcem Jana ze Středy v Litomyšli, když ten postoupil do Olomouce, jsme blízko vysvětlení jiné záhady, související se vpádem Tatarů. Styk i s Petrem ze Šternberka na Moravě, kde rodová tradice byla ještě živá, určitě nevylučuje možnost, že Jan ze Středy, biskup v Olomouci, o té tradici věděl a že církevní prvky v JAROSLAVU, vyskytující se také v Legendě sv. Kateřiny, nalezené ve Štokholmu teprve r. 1850, pocházejí od něho a že je také autorem jmenované Leg. sv. Kateřiny. — Jan ze Středy upadl v tu dobu v nemilost u Karla IV. a znaje zálibu jeho v uctívání památky sv. Kateřiny divukrásnou kaplí světice na Karlově Týně, kterouž světici také patronkou filosofické fakulty Karlovy university učinil a ženský klášter řehole sv. Augustina, nynější Kateřinky, za-

ložil na paměť svého vítězství u San Felice v den sv. Kateřiny, nařídív, aby probošt a kněží Augustiánů od sv. Tomáše konali tam služby církevní. Kancléř Jan deponoval u sv. Tomáše své knihy, je také pohřben r. 1380 v klášteře Augustiánů v Litomyšli, kde býval dříve biskupem. Pochopitelně, že nezůstal Jan k zálibě Karla IV. nevšímavým a že hleděl si ho udobřití sepsáním Legendy sv. Kateřiny.

Již r. 1913 zjistil dnes již mrtvý univ. prof. Spina, že proti latinskému textu téže Legendy u sv. Víta, mající 500 veršů, je Legenda život sv. Kateřiny ze Štokholmu rozvedena do 3519 veršů vkusně a dramaticky; zamlčel však, co Erben již r. 1860 ze středověkých pramenů tam našel. Již verše 46—59 připomínají Dalimilovy — Němce v radě Václava II., verš 1803: Sibyla vítězká, 2385 až 88 metafora o Tristanu a Isoldě, verš 2777: zmínka o Tatarech a verš 2010 svědčí, že autor znal také „Dies irae“ františkána T. Čelanského († 1255) a jiné středověké prameny, ze kterých tam reminiscence dovedně vetkal. Zkoumal jsem již r. 1927 a tiskem vydal Spinovy Erweiterungen, rozšířená místa veršů 675—709, které v sobě tají děj II. sloky RÓŽE: milý, večer, touha, sen, protkané motivem církevním a prvky OPUŠČENÍ: pláč, otčík, matka, zármutek; verše 710—711 připomínají louku z LUDIŠE: na velikej i širokej, verše 279—738: šijka bílá, zlatí prsténky jsou paralelou z LUDIŠE nesporně:

i po jejej bielej šiji
vlasí zlatostvůcí vějů
u prsténcech skadereni — — —

a což verše 1238 a 1253 Kateřiny:

bohom chválu vzdámy,
až se služba proknie skona:

s Čestmírem RK 167: Prokni ida kol oběti, bohom slávu hlásáše; „proknie“ bylo nedoloženo až do r. 1850, kdy se Legenda ve Štokholmu našla, však slovo: „zapreti“ — „prieta“, zůstalo zkamenělinou dodnes a domněle anglické jméno Veston je potvrzeno jako domácí, nálezem Absolonovy Vestonické venuše! Dr Pečírka našel také shody slovní, po něm Jireček r. 1862, archivář Menšík a bibliofil a sekretář Musea J. M. Černý r. 1886 věcně uvažoval o Legendě v souvislosti s RUKOPISY a je zajímavé, že Gebauer kritisoval v Listech filol. r. 1882 jen Erbenovu redakci Legendy, jinak zůstal — slepý a Čechové ještě r. 1947 při nezájmu o výstavu malíře Alše snesli takový přídomek. Je viditelné, že RKZ mají — nejen básnickou školu, ale i stejný středověký pravopis a čekám-li trpělivě 20 roků na věcné přezkoumání mého nálezu v Legendě sv. Kateřiny, po oslavách 600. výročí založení Karlovy university sejme národ konečně bělmo staré tendenční a záměrné

německé ideologie a napraví křivdu a kulturní hřích bývalého Rakouska. Náš Jungmann tvořil slovník národa, 200 let zbaveného svobody a nacházejícího se v hluboké kulturní agonii; Polák Linde byl mu vzorem a tam si vypůjčil slůvko: „vzájemnost“ a národ věří, že v úpadkové době mohl mu někdo padělati skvost v neživém jazyku, dělaný hudebními měrami, což Polák, Valentin Skorochod Majewski již r. 1820 konstatoval. Erazm Majewski již r. 1893 zpěv o CHMELU také u nás živý, určil za svatební obřad z doby kultu Dionysa, což prof. Ůlehla s Kubou letos potvrdili. V Zemském archivu je kniha, kde věda se doví, že Jaroslav ze Šternberka byl pochován vedle Václava I. v klášteře blah. Anežky a kam po zrušení kláštera byl jeho náhrobek odvezen. Obraz v kostele u sv. Ducha, představující Jaroslava ze Šternberka s bílým letícím orlem nad hlavou, je tam od zrušení kláštera s obrazem sv. Václava přenesen. Také fresco v zámku v Častolovicích znázorňuje bitvu Jaroslava s Tatary — jen hledat a také o památkách po Janu ze Středy se zlacenými iniciálami odborníkům rád povím a snad se, když ne u nás, tedy u bratrů Slovanů někdo najde, kdo ten staletý problém vzdělanosti Čechů již v prado-
bách, přece dokáže.

Václav Přech:

K OSMDESÁTINÁM † P. FRANT. TEPLÝHO

(Prosloveno na slavnostním večeru 4. února 1947)

Když jsem v roce 1945, o dovolené, loňských Dušičkách a na-
posled na Boží hod vánoční, stál u opuštěného hrobu P. Teplého
na malebném malenickém hřbitůvku, kde odpočívá tento význam-
ný archivář a vlastivědec, slíbil jsem, že jeho památka nesmí být
zapomenuta. Za života jeho proudily početné výpravy o prázdní-
nách jak historiků, tak i jiných kulturních pracovníků načerpati
rad do malenické „poustevny“. Smrtí utichly cesty z malenického
nádraží k obydlí pana archiváře. Zapomněla velká část přátel a
brzy i maleničtí, neb na mši sv., která byla sloužena místním
dp. farářem k prvnímu výročí jeho úmrtí, byla přítomna jen hos-
podyně zesnulého a několik žen z Malenic. Po své poslední ná-
vštěvě hrobu na Boží hod vánoční požádal jsem pak Jednotu
starých českých rodů ve výborové schůzi, aby k 80. narozeninám
P. Teplého byl uspořádán vzpomínkový večer, což výbor jedno-
myslně schválil.

Jednota vzala si za úkol, aby byla trvale uctěna památka ze-
snulého zasazením pamětní desky na rodném statku v Marcovi-
cích na Volyňsku, aby tak na věčné časy připomínala nejen na-
ším krajanům, ale celému národu, že se zde narodil významný

český vlastenecký kněz, kterého můžeme přiřaditi k osobě J. Š. Baara a V. B. Třebízského. P. Teplý obětoval celý svůj život službě Bohu, kulturní práci a slavné minulosti kraje Králováků a celých jižních Čech. Jednota nemůže sama finančně tuto akci uskutečniti, neboť je živa jen z členských příspěvků a není nikým podporována. Obracíme se proto na všechny korporace a ctitele památky P. F. Teplého, aby nám v uskutečnění pomohli. Smutné je, že se v našem národě tak brzy zapomíná. Oslavami živých zapomínáme na naše velké mrtvé. Obrátme své zraky jen k malenickému hřbitůvku. Na západní straně kostela takřka čerstvý hrob P. Teplého a na východní straně opuštěný a zarostlý náhrobní kámen bez označení slavného stavitele naší Zlaté kapličky nad Vltavou Zítka. Před několika roky, kdy jsem šel z procházky s p. archivářem kolem malenického hřbitůvku, zeptal jsem se ho: „Prosím Vás, p. archiváři, co je to za náhrobek na hřbitově, neoznačený a zarostlý?“ Jako rodopisce mě to jistě zajímalo. Pan archivář mně odpověděl: „Ten náhrobek postavil národ slavnému staviteli Národního divadla!“ Upozornil jsem tenkrát patřičné kruhy, ale náprava se nestala žádná. Obrácím se proto na milé krajany spolku „Švandy dudáka“, aby si s námi vzali za úkol tuto závadu odstraniti.

Ted', prosím, dovoluť několik slov k osobě p. archiváře. Nebudu se zmiňovati o jeho obrovské práci. O té budou mluvití osoby povolané. Chtěl bych se jenom zmíniti, jak jsem se s ním seznámil. V r. 1931 mluvil s ním můj strýc na strakonickém nádraží. Jelikož strýc zajímal se o historii rodu, nebylo ani možné, aby nezašli v řeči na rodopis. Strýc upozornil p. archiváře, že se rodopisem také obírám a tak to začlo. Při loučení řekl strýci: „Pošlete mě toho kluka a já mu poradím, jak si má v rodopisné práci počínati. A tak začaly cesty do Malenic, které jsou pro mě krásnými a nezapomenutelnými vzpomínkami pro celý život. Procházky na Pržmo a okolí daly mně brzy poznati důkladně celé okolí. Pan archivář vypravoval mi o rodopisné práci, o přátelství s významnými osobnostmi, J. Š. Baarem, Šejkem Musou, prof. Musilem atd. Pak nastaly častější mé návštěvy v Malenicích i dopisování. Opisoval jsem panu archiváři jeho práce na stroji, neb se mu několik rukopisů ztratilo. Jen lituji, že jsem tyto práce nepřepsal několikrát v opise, což by posloužilo při vydávání jeho díla. V době okupace, kdy byl upozorněn, že o něm Němci vědí, aby nepřijímal žádné návštěvy, nerad jsem p. archiváře vyrušoval, ale když jsem již několik měsíců nepřijel nebo nenapsal, dostal jsem lístek, co je se mnou, že pro mě má nějakou práci. A proto mi nedalo, abych do Malenic nezajel a nepřesvědčil se, jaký je jeho zdravotní stav. V době nemoci, kdy tolik trpěl, říkal, že je mu smutno, ale že nerad někoho přijímá, každý že mluví o politice.

Nejsmutnější byly poslední návštěvy na podzim 1944, kdy jsme navštívili p. archiváře s p. red. Krylem a když se s námi loučil, zdálo se mně, že je to poslední návštěva. Doprovodil nás, ač tak nemocen, ještě až na dvorek a nechal se od p. redaktora vyfotografovati, což bylo u něho těžko dosíci. Poslední moje návštěva v Malenicích byla v únoru 1945, kdy vezl jsem p. archiváře léky, které jsme mu s p. red. Krylem v této těžké době obstarávali.

Ještě bych chtěl ke konci svých slov upozorniti naše vědecké kruhy na velkou část rukopisů z pozůstalosti P. Teplého, aby byly vydány tiskem. Zvláště poslední práce o Helfenburku, na které si tolik zakládal a říkal, že je to jedno z nejlepších jeho děl.

Vilém Saitl:

MĚSTSKÉ ZNAKY

Ministerstvo vnitra v Praze pod čís. B-8116-21/9-46-II/4 projednává žádost městyse Dubče z okresu říčanského o udělení znaku městského. Za základ použil místní národní výbor štítu z erbu Zapských ze Zap, v jichž rodě zůstala Dubeč až do roku 1621, t. j. do Bílé hory, kdy byla knížetem Liechtensteinem pro účast posledního držitele Dubče Adama ze Zap na stavovském povstání Dubeč a okolní obce ujaty. Městský znak má představovati stříbrnou radlici špičkou dolů obrácenou v červeném poli. Jest zajímavé, jak podrobně, odborně a s heraldického hlediska byla žádost na ministerstvu vnitra zkoušena, což dokazuje, že v oddělení pro udělování znaků pracuje skutečně odborník. Pečeť obce — toť visitka obce. Doporučujeme všem obcím, dosud nemajícím svého znaku, aby se o znak u ministerstva vnitra ucházely a použily zákona z roku 1938, t. j. ještě z první republiky.

ZASLANÉ PUBLIKACE A RECENSE

Dr V. J. Matina

V polovině dubna roku 1947 vyšel v nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze historický román z XII. století „*Na Východ od Labe*“, jež napsal Dr Josef Müldner.

Kniha tato jest nejen událostí literární, nýbrž i zjevem historicko-vědeckým, jenž odhaluje zrakům našim dosud neprozkoumané taje minulosti baltských Slovanů a jejich zápasů s Němci. Poněvadž spisovatel je potomkem jednoho ze starých rodů českých, totiž Myllnerů z Milhauzu, považují za důležité, abychom v listě našem blíže seznámili čtenáře svoje s jeho osobou a literární činností. Narozen 21. srpna 1880 v Praze věnuje se na universitě studiím historie a zeměpisu, po nichž, nabyv doktorátu, stává se jedním z nejoblíbenějších

profesorů středoškolských. Již od mládí jezdil se svým otcem lékařníkem každého roku k moři a na velké cesty. Poznal důkladně všechna sídla vyhubených slovanských kmenů v Německu, Východních Prusích, ba i ostatní celou Evropu, Středomoří a Turecko. Napsal také mnoho cestopisných studií a knih.

Z historických prací první studie „*Přístavní život ve středověku*“ líčí život v Porto Pí na ostrově Palma di Mallorca, která vyšla ve dvou prvních ročnících revue, kterou založil a několik let redigoval pro Obec čl. námořníků, „*Moře Slovanům!*“, poté „*Dopisy paní Du Barry*“ r. 1924, historické sny „*Blouznění mnicha Innocence*“, a ztrávil deset let v největších pražských archivech prostudoval za genealogickým badáním řadu archivů venkovských, osmdesát farních archivů a soudních spisoven i archivy zahraniční, jehož výsledkem byly větší i menší práce rychle za sebou jdoucí: „*Parcelace lesní půdy na panství českokamenickém v 17. století*“ v časopise pro dějiny venkova, „*Mimoň pod panstvím Jana Myllnera z Milhauzu*“ (Bezděz), „*Konfiskace rodu Myllnerů z Milhauzu*“ (tamže), a kromě jiných menších prací, otištěných ve „*Zvonu*“ (jako na př. „*Procházka Bubny roku 1616*“) a jinde porůznu, vyšla větší studie v „*Časopise přátel starožitností*“ čl. „*Severočeské pohraničí po Bílé hoře*“, která vzbudila zájem i v denním tisku, který přetiskoval větší ukázký.

Největší jeho práci vědeckou je velké dílo „*Jan Myllner z Milhauzu, korespondence a činnost úřední*“, a krátce poté pouze ve třech výtiscích dvoudílná práce „*Müldnerové ve třech stoletích*“, 1635—1935, kam uložil výsledky své neúporné práce, a ve které se mu zdařilo rozluštit a přecisti i místa, u kterých profesor Dr. J. V. Šimák napsal „nečitelné!“

Mistopisné badání, četba odborné literatury a studium starých atlantů ze XVI. a XVII. věku, prozkum speciálních a generálních map německých, dánských a českých obrátila jeho zřetel i na zněmčená místní jména starých slovanských sídlišť, která během šedesát roků trvajících cest osobně bezpečně důkladně poznal, srovnáváje a měře s lupou v ruce údaje středověkých kronikářů se vzdálenostmi na mapách i pěšími pochody na místě.

První prací tohoto oboru byla menší brožura „*Slovanský přístup k moři*“ (1924), po třetí velké okružní cestě po severovýchodním i středním Německu, po Polsku, Pomořansku, Východních Prusích a Litvě podél ruských hranic roku 1927, kdy mu polské vyslanectví nabídlo volnou jízdu po celé zemi i moři s užitím všech dopravních prostředků, napsal ve Vých. Prusích knihu „*Po stopách baltských Slovanů*“ s četnými vlastními snímky, která vyšla rychle za sebou v r. 1934—1935 ve dvou vydáních; zbytek jejího nákladu, asi 800 výtisků byl spálen nacistickými vetřelci. V této práci varoval před nadbíháním Němcům a před druhou válkou světovou; čtenáři dávali autoru za okupace výraz svého obdivu, zjišťující, jakého se mu dostalo zadostučinění. O tuto práci, o které přinesly zmínku i některé české a polské, severo- i jihoamerické žurnály, projevila zájem i naše česká národně uvědomělá veřejnost v USA.

Od r. 1927, kdy zahájil archivní badání, počal se zabývat i studiem středověkých kronik, psaných hrubou latinou a starou němčinou.

Jeho rukama prošly staré pergameny, zakládací listiny biskupství a klášterů, všechny často i dosti nedostupné prameny, letopisy klášterů, národů a států, počnouc Vidukindem, Životem císaře Karla Velkého, Eginhardtem, Mnichem od Sv. Havla, Fredegardem až po Adama Brémského, Helmolda a Saxa Grammatika, z jehož díla „Chron. Daniae“ musel si sám přeložit přes pět set stran.

To byla průprava k autorovým historickým románům z X., XI., XII., XV.—XVII. století, ze kterých jmenujeme: „*Na východ od Labe*“ (Vilímek 1947), „*Galaj Himbu*“ (vyjde u Vilímka v zimě 1947), II. díl románu „*Na východ od Labe*“, (oba ze XII. věku), dvoudílný historický román „*Bouře nad Baltem*“, dvoudílný velký román z dob ruské revoluce a našich prvních legií „*Vsevolod Ivanovič Garněv*“, dvoudílný román „*Rudolf druhý*“ z doby předbělohorské, dvoudílný „*Zvěď císařův*“ z války třicetileté, a vedle toho řadu historických povídek a příběhů, jako doplněk „*Blouznění mnicha Innocence*“.

V práci „*Slované na Bornholmu*“ dokázal z dánské mapy, že Slované na tomto vzdáleném baltském ostrově bydleli, ačkoliv největší náš archeolog, prof. Dr L. Niederle, ještě nejvýše připouštěl, že se Slované naučili čtení a písmu od dánských ostrovních kupců. Tuto práci z roku 1930 rozšířil za okupace na velkou monografii, a napsav i větší studii „*Záhada Vinety rozřešena*“ r. 1944, připravil pro tisk nové, velké, zcela přepracované třetí vydání knihy dávno rozebrané „*Po stopách baltských Slovanů*“ s názvem „*Aj, zde leží zem ta. . .*“

Jeho historické romány mají svůj od jiných zcela odlišný ráz, jsou napínavé a přece nejsou fikcemi. Jsou založeny na přísném a věcném studiu pramenů. Čtenář si odnáší z jejich čtení i poučení, když z pozadí prosvítá bezpečná znalost místa, náboženských, kulturních, sociálních a politických poměrů doby, kterou líčí, a proto nemá autor rovnocenného soupeře pro staletí, která podrobně poznal z pramenů, cest a archeologických výzkumů. Musel prostudovati i po naše dny dochované zbytky staroslovanských jazyků, a je prvním z historických romanopisců, kteří se nejenom u nás, ale i v ostatních slovanských literaturách zabývají úsvitem slovanských dějin.

Autor, dobře ve svých vědeckých disciplínách poučený, nakreslil přes třicet map slovanských sídel od IX. do XX. století, a je snad první u nás, který se pokusil je hodnověrně umístit, ačkoliv až dosud vyšlá díla vědecká se spokojovala vytýčením západních, severních a jižních hranic Slovanů jako celku, a připojuje ke každému svému dílu vlastní náčrtky, které rovněž svědčí o lásce a pili, jak to učinil i v aktuální brožůře, vyšlé již loni u Vilímků v knižnici „*Za vzděláním*“, nazvané „*Náš stát ve vývoji světových dějin*“, kde se po druhé za svého života obírá opravou našich státních hranic.

Jihočeský Sborník historický vydává Jihočeská společnost pro zachování husitských památek v Táboře, redigují Roman Cikhartd a Dr F. M. Bartoš. Ročník XV., 1946, č. 1.—4. obsahuje řadu historických článků. Po stránce rodopisné zajímá nás článek R. Cikharta „*K historii gruntů Klokotských*“ a „*Z minulosti Suhomelova mlýna v Čelkovicích*“. Ročník XVI, 1947, č. 1.—2. obsahuje články F. M. Bartoše: *Památce Petra Chelčického*, *Jana Lintnera*: *Rychtářské*

instrukce a rychty v polovině XVII. stol. na panství Chýnovském, R. Cikharta: Staré rody selské v Pikově, Františka Stříbrského: Milíčinský hrad a R. Cikharta: Z minulosti Radkova na Tábořsku. Jako příloha připojena práce Milana Nedvídky: Staré domy a rodiny Tábořské. V č. 3.—4. v Cikhartově článku „Z minulosti Drhovic hojně dat rodopisných.

Časopis společnosti přátel starožitností, roč. LI—LIII (1943—1945) č. 1—4, red. Dr Josef Pelikán, v č. 1—2 přináší zajímavý článek Dr Kamila Krofty: „Frant. Pubička, předchůdce Palackého v zem. dějepisetví českém“, dokončení Šimákova článku: „Příspěvky k starému místopisu Čech“. Rudolf Holinka přináší „Poznámku k životopisu Vavřince Toulouce z Litomyšle“, Ladislav Hosák: „Opravy a doplňky k brněnskému okresu vlastivědy moravské“. Rovněž číslo 3.—4. přináší řadu zajímavých článků. V ročníku LIV., 1946 v č. 1.—2. vedle bohatých zpráv historických velmi cenné příspěvky rodopisné v článku Dr Frant. Roubíka „Berní rejstřík z doby českého povstání“ a v článku Dr L. Hosáka „Rod Krčmů z Koněpas“.

Hugo Rokyta: Státoprávní a náboženské náměty v heraldice Žitavska a přehled významných dat z jeho české minulosti. Spisek tento uvádějící jednak znaky žitavské, jednak přehled významných dat z české minulosti Žitavska vyšel v Orbisu 1947 jako zvláštní otisk z knihy „Žitavsko v českých dějinách“, která vyšla jako sborník prací členů výzkumného vědeckého sboru při koordinačním hraničním výboru v Praze.

V knižnici Stopami věků, nákl. Společ. přátel starožitností a řízení Dr Jos. Pelikána vyšla 1947 v Praze „Knižka o papíru“ od Františka Zumana, pojednávající o zrodu jeho vynálezu a jeho vítězné cestě světem, jakož i o papírníkové životě a práci.

Dr Josef Lukášek: Dějiny hradu Orlíka nad Humpolcem, nákl. Živnost. záložny v Humpolci, 1946, cena Kčs 80.—. Zajímavé toto dílo, v němž nedávno zemřelý autor snáší s láskou zprávy o svém rodném Humpolci a o jeho držitelích od stol. 12. až na nejnovější doby, obsahuje mnoho cenného materiálu rodopisného o pánech z Lipé, z Dubé, z Leskovce, o Trčcích z Lípy, o Říčanských z Říčan, o pánech z Roupova a celé řadě majitelů.

Josef Šusta: Josef Pekař, vědecký a lidský profil. Doslov od PhDr Josefa Klika. Vyzdobeno dřevorytem Karla Vika, v úpravě a obálce Svatopluka Klíra. Písmem Goudy Old Style vytiskla Státní tiskárna v Praze ve 350 výtiscích, z nichž prvních padesát (I-L) jest na holandském ručním papíru po 190 Kčs a 300 na bezdřevém nehlazeném papíru po 160 Kčs. Formát knihy 30×23,5 cm. Vydal v květnu 1947 Miloš Popel v Praze III, čp. 312 u příležitosti II. sjezdu českých historiků.

Desáté výročí úmrtí Josefa Pekaře a druhé výročí smrti Josefa Šusty jsou vydavateli podnětem k prvnímu samostatnému knižnímu vydání této klasické studie z r. 1937, věnované „památce Josefa Pekaře“, v níž jsou podivuhodně sdružena jména dvou největších souvěkých českých dějepisců. V kouzelném uchopení básnického slova,

s vroucím pochopením oddaného přítele, ale i s objektivním kritickým pohledem učenice tu Josef Šusta kreslí svým jedinečným charakterisačním talentem všechny podstatné složky Pekařova života a díla.

Klub českých turistů, odbor v Mladé Boleslavi vydal knihu: J. Č. Kerner: „*Pojizeří*“ o 250 stránkách s četnými obrázky, plány měst a mapou, cena 49 Kčs a váz. 65 Kčs. V knize líčí se minulost i přítomnost krásného poříčí Jizery od Vranovské brány až k zániku řeky ve vlnách Labe. Jejím hradům a zámkům, městům slynoucím obchodem a průmyslem, starobylým vesnicím s pokročilými hospodáři a jejím přírodním krásám — Českému ráji — dostalo se povoláného pera zaníceného a poučeného znalce a turisty.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ

Jednota starých českých rodů uspořádala v předvečer 80. narozenin zesnulého významného českého historika a vlastivědce P. Františka Teplého, faráře a archiváře jindřichohradeckého, v úterý dne 4. února 1947 o 19.30 večer v restauraci našeho člena p. A. Čermáka v Praze I, Melantrichova ul. č. 12. vzpomínkový večer, na kterém promluvil dlouholetý přítel p. archiváře p. Doc. Dr. František Roubík, odborový rada min. školství, vrch. komisař Zemského národního výboru Dr. V. Kremer, redaktor ČTK R. Kryl (tento projev byl otištěn v časopise „Český lid“), předseda spolku rodáků ze Strakonicka a Volyňska „Švandy dudáka“ p. řed. J. Viktorin, jednatel Jednoty Václav Přeč a Dr. V. Zenkl. Zúčastnili se: prezident peněžního ústředí zemědělských družstev p. Dr. Dvořák za družstevníky, paní Dr. Věra Megová za „Psohlavce“ a Baarovu společnost, Dr. J. Klik za historickou společnost, Doc. Dr. Černý za Československou Akademii zemědělskou a Dr. B. Lífka za Náprstkovo museum.

Dne 30. června v den blah. Arnošta z Pardubic sloužil o půl 9. hod. ráno mši sv. ve Svatováclavské kapli metropolitního chrámu sv. Víta jeho Exc. Msg. Dr. Josef Beran, arcibiskup pražský za účasti Společnosti přátel Kladska a Jednoty starých rodů českých.

VALNÁ HROMADA.

V úterý dne 14. října 1947 o 19. hodině večer v restauraci p. Čermáka byla uspořádána 18. valná hromada. Na této jako slavnostní řečníci promluvíli pp. prof. Dr. Josef Müldner a Dr. Josef Tichý „O Kladsku“. Přednášky byly vyslechnuty s velkým zájmem a pozorností. Do nového výboru byli zvoleni: Předsedou p. Dr. V. J. Matina, místopředsedou Dr. T. Těmín, jednatelem V. Přeč, zapisovatelem p. Josef Petráček, pokladníkem p. Vilém Saitl, knihovníkem p. V. J. Ráb, revisory účtů pp. Václav Kluz a p. František Kolda. Členové výboru: Dr. Fr. Beneš, Anna Boloňská, Dr. E. Dejl, Ing. J. Lejhanec, Josef Milde, Dr. J. V. Straka, Josef Tamchyna, Dr. Josef Tichý, Ot. M. Veselý, Dr. J. Zapský. Náhradníci: pp. Ant. Čermák, Karel Mašek, Otak. Oppl, Dr. Jindřich Zuklín. Na valné hromadě zvoleni čestnými

členy za zásluhy o Jednotu a rodopis pp. prof. Dr. Josef Müldner a Felix Vincenc Kunz.

Odbor ve Strakonících spolu s Kruhem přátel P. Františka Tep-
lýho hodlají v měsíci červnu příštího roku odhaliti pamětní desku
na jeho rodném domě v Marcovicích u Volyně. Chceme tak uctíti
památku tohoto zemřelého významného jihočeského historika, spiso-
vatele a družstevníka. Na tuto slavnost uspořádáme hromadný zá-
jezd členů Jednoty. Podrobnosti budou včas oznámeny a doufáme, že
se tohoto zájezdu zúčastní velký počet členů. Na zpáteční cestě sta-
víme se v Písku, abychom se poklonili významnému rodopisci a histo-
riku prof. Dr. Aug. Sedláčkovi u jeho hrobu.

Knižnice Jednoty. V naší knižnici za řízení genealogického refe-
renta Viléma Saitla vyjde několik prací našich členů. Jako první
vychází kniha „Rytířský rod Zapských ze Zap“ z pera p. Saitla.

Oslavy Karla IV. v Praze. Jednota starých českých rodů zapojila
se do celostátních oslav 600. výročí vlády Karla IV. Tak jako každo-
ročně byl i letos položen věnec na mauzoleum královské hrobky
v rámci Výboru oslav Karla IV. v Praze dne 30. listopadu ve vele-
chrámu sv. Víta po pontifikální mši svaté, kterou celebroidl J. E.
ndp. arcibiskup pražský Msgr. Dr. Josef Beran. Při mši svaté pronesl
p. arcibiskup důkladně propracovanou řeč o životě Karla IV. Při klan-
dení věnce vlastenecký projev měl předseda jednoty Dr. Matina.

Úmrtí. V právě uplynulém roce těžce postižena byla naše jednota
úmrtím pěti členů. Dne 24. prosince 1946 opustil nás jeden ze spolu-
zakladatelů jednoty p. Josef Mlázovský z rodu vladk z Těšnice, po
něm p. sekční chef Dr. Vladimír Bazika, p. ředitel měšťanských škol
Václav Talacko z rodu vladk z Ještětic, p. statkář Jindřich Dundr
a konečně člen výboru p. architekt František Mareš, jehož bystrých
úsudků a iniciativy v podnikání bude výbor dlouho postrádati. Všem
těmto zemřelým členům zachová jednota světlou paměť.

Kulturní oddělení (VIII/5) ředitelství státních drah v Praze umís-
tilo ve výstavní skříní u Wilsonova nádraží rodokmen našeho člena
p. JUDra Zapského a historické a monografické práce našeho člena
p. Vil. Saitla, úředníka řsd Praha. Hesla „Heraldika — základ práce
rodopisné“ a „Rodem k vlasti“ naší jubilejní pohlednice propagovala
význam rodopisu a heraldiky v našem národě. Výstavní síň obléhána
byla neustále četným obecnstvem, což svědčilo o velkém zájmu.

Václav Přech, jednatel.

Majitel, nakladatel a vydavatel spolek: Jednota starých českých rodů v Praze. — Rediguje a za redakci odpovídá Dr Vincenc J. Matina. — Redakce a administrace Praha II, Jircháře 10. Telefon 43876. — Příspěvek členský Kčs 80,— za správní rok. Zápisné Kčs 20,— pro nové členy. — Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze ze dne 7. června 1933, č. 142829/VII-1933. Vychází čtyřikrát do roka 1/1, 1/4, 1/7, 1/10. Dohl. úř.: Pošt. úř. Praha 3.

Tiskem Jaroslava Jiráňka v Železném Brodě